

PAUL FÉVAL

FRACURILE NEGRE

2

INIMĂ DE OTEL

Traducere din limba franceză de

AURELIA ULICI

LITERA®

Cuprins

Partea întâi. Prolog: Margareta de Burgundia	5
I. Primul Buridan	7
II. Al doilea Buridan	16
III. Margareta de Burgundia și al treilea Buridan	24
IV. Brută!	34
V. O privire a Margueritei	44
VI. Lupta	53
VII. Banda veselă	62
VIII. Discursul regelui Comayrol	72
IX. Cealaltă fereastră	81
X. Domnul Beaufils	90
XI. Mănăstirea Bon-Secours	100
XII. Vorbitorul	109
XIII. Ultima lecție de gimnastică	117
XIV. Domnul duce	125
XV. A treia joi din Postul Mare	134
XVI. Vecina	142
XVII. Restul noptii	149
Partea a doua. Domnul Inimă	159
I. Câte ceva despre Inimă de Otel	161
II. Două prietene de la pension	169
III. Întărcarea lui Saladin	178
IV. Gașca neagră	187
V. Domnul Inimă	197
VI. Pavilionul	205
VII. Tabloul	214

VIII. Mistere	223
IX. Cei doi domni	232
X. Se fabrică un duce	240
XI. Similor	249
XII. Rose de Malevoy	259
XIII. Raymond Clare-Fitz-Roy, duce de Clare	268
XIV. Frate și soră	277
XV. Rose de Malevoy	285
XVI. Doamna contesă	293
XVII. Versiunea Margueritei	302
XVIII. Interiorul bunului Jaffret	311
XIX. Bunul Jaffret adoarme	320
XX. Coșmarul bunului Jaffret	329
Partea a treia. Palatul de Clare	339
I. Înainte de serbare	341
II. Doctorul Abel Lenoir	350
III. <i>Similia similibus curantur</i>	359
IV. Cum a început lupta	367
V. Toaletele Margueritei	376
VI. Prima întâlnire între patru ochi	385
VII. A doua întâlnire între patru ochi	394
VIII. Sfârșitul comediei	403

I

Primul Buridan

— Scumpa mea doamnă, spuse doctorul Samuel, trebuie să fim drepti: dacă persoanele care au posibilități nu mai vor să plătească, nu putem face altceva decât să închidem prăvălia! Eu, în ce mă privește, mulțumesc lui Dumnezeu, fac mult bine. Sunt recunoscut pentru faptul că nu iau nimic de la săraci. Dar există o limită pentru orice, și dacă persoanele care au posibilități nu mai vor să plătească...

— Ați mai spus asta o dată, domnule doctor, îl întrerupse o voce foarte răgușită, dar al cărei accent trist vorbea despre bucurii pierdute, îndepărтate, poate, și despre o mândrie nepieritoare.

Bolnava adăugă:

— O să fiți plătit, domnule doctor, răspund eu de asta.

Doctorul Samuel era un bărbat între două vârste, blond, durduliu, îmbujorat, îmbrăcat bine și purtând jabou. În 1832, anul în care ne aflăm, jaboul revinea la modă. Lenjeria cu dantele a doctorului Samuel și mantia frumoasă, foarte nouă, nu păreau foarte curate. Era un medic amabil și bland, dar, nu se știe de ce, nu inspira încredere. Consultațiile lui gratuite îl trimiteau pe bolnav la un anume farmacist, singurul care îi prepara bine rețetele. Farmacistul în cauză și el lucrau mâna în mâna; aşa se vorbea. Ferească-ne Dumnezeu! Nu e treaba noastră, și asta din motive serioase, să căutăm practici detestabile până și sub halatele albe ale carității!

Toate astea se petreceau într-o cămăruță mobilată cu zgârcenie. Un foc ce-și dădea duhul mocnea sub cenușa vtrei. Aerul îmbâcsit era suprasaturat de acele efluvii mizerabile răspândite de preparatele farmaceutice și care sunt un fel de miros al suferinței. Bolnava era întinsă pe un pat îngust, încunjurat de perdele din bumbac alb. Slăbiciunea palidă păstra amintirea unei mari frumuseți. Sub boneta fără garnituri se zărea un minunat păr brun, în care, în ultimele raze ale acestei zile de iarnă, străluceau câteva fire argintii.

Respect Doctorul Samuel ținea una dintre mâinile ca de ceară ale acestei femei și îi lua pulsul. În cealaltă avea un ceas frumos cu secundar, pe care urmărea cu o privire distrată ritmul grăbit și regulat al *acului*.

— E ceva mai bine, murmură el ca și cum și-a făcut datoria, în timp ce un zâmbet descurajat înfloarea pe buzele livide ale bolnavei. Bronșita e pe drumul cel bun. Suntem specialiști în bronșită. Dar pericardita... Așa că ascultați... O să vă scriu din nou o rețetă.

— N-are rost, doctore, spuse încetișor bolnava.

— Pentru că...

— Leacurile sunt scumpe și suntem cam strâmtorați în acest moment.

Ultimale cuvinte, „în acest moment“, se încără așa cum se întâmplă cu minciuna ajunsă pe niște buze care spun adevărul.

— Ah!... Ah!... Ah!... făcu de trei ori doctorul Samuel, care își puse la loc ceasul frumos în buzunarul jiletctii. Nu-mi mulțumiți, scumpă doamnă?

Pași repeziți răsunară pe palier. La ușa unei vecine bătu cineva destul de tare și o voce întrebă:

— Coana Thérèse.

Timbrul bărbătesc și sonor al vocii spuse cuvintele atât de clar, încât ai fi zis că fuseseră rostite în interiorul încăperii.

— Ușa de alături, răspunse vecina.

Doctorul Samuel murmură:

— Măcar eu zic „doamna Thérèse“!

Bolnava se ridicase în sezut.

— Sunt săptămâni de când n-a mai venit nimeni să mă caute! gândea cu voce tare.

Fața îi exprima naiva speranță a copiilor și a celor neputincioși.

Ușa se deschise. Intră un bărbat. Doctorul Samuel se înclină imediat și-i întinse mâinile durdului, pe care le spăla des, dar care rezistau la apă.

— Dumneata aici, dragul și savantul meu confrate! strigă el.

Cel care abia venise îl privi, îi făcu un semn sobru din cap, apoi se îndreptă direct spre pat.

— Dumneavoastră sunteți coana Thérèse? întrebă el cu vocea clară și gravă.

Apoi, după o scurtă privire și înainte de răspunsul bolnavei:

— Doamnă, adăugă el pe un ton care putea fi luat drept scuză. Vedem multă lume și greșim uneori mergând prea direct, lăsând de-o parte politetea...

Doctorul Samuel ridică din umeri, dar spuse:

Respect – Doctorul Lenoir este un adevărat Sfânt Vincențiu de Paul!

Privirea acestuia cerceta deja fața bolnavei cu acea capacitate de investigație care îi făcuse de ceva timp un nume atât de celebru.

Era încă Tânăr. Avea o figură care vorbea de o mare inteligență. Lucru ciudat, ținuta foarte neglijentă nu stârnea aceleași dubii ca toaleta exagerat de îngrijită a colegului său. La vederea aspectului bărbatului, un gând îți trecea prin minte. Era prețul exagerat pe care îl acorda timpului. Să fi trăit dublu, și tot ar fi regretat că n-a trăit destul.

Astfel de oameni cu inimi mari care fac binele cu pasiune și consecvență, ca și cum ar face o meserie obișnuită, acești frați și aceste surori de caritate au adesea un defect, trebuie spus. Un defect unic și care atrage asupra lor acuzația de egoism meschin. Chirurgul rămâne calm în fața unui picior amputat; nu este sensibil. Omul care face bine, la fel de blazat ca un chirurg sau un curajos, mai bine zis, pierde repede semnele prin care își exteriorizează emoția. Devine rece în exercitarea sublimei sale meserii; devine grăbit, căci timpul lui aparține tuturor; devine dur, căci nu are dreptul să dea numai unuia ceea ce și altul are nevoie. Săriți aceste rânduri, dacă binevoiți, o, voi, îngeri de ocazie, care suntă blânzi și blânde și care vă lăudați cu asta – dar credeți-mă, dacă aveți un picior de tăiat, nu vă lăsați niciodată pe mâna unui chirurg prea impresionabil!

– Doamnă, relua doctorul Lenoir, ca și cum fizionomia bolnavei l-ar fi obligat la formula asta, mă interesează fiul dumneavoastră, Roland, care este ucenic la atelierul lui Eugène Delacroix, prietenul meu.

– Bietul meu Roland!... murmură bolnava, din ai cărei ochi mari picură o lacrimă.

– Doamna Thérèse se bucură de îngrijirea mea... gratuit, rosti doctorul Samuel, destul de curajos. Vin s-o văd în fiecare zi.

Domnul Lenoir se întoarse și se inclină. Samuel adăugă:

– Astm, gradul patru, complicat, cu o pericardită acută...

Domnul Lenoir luă pulsul Thérèsei. În timpul acesta, doctorul Samuel se așezase la o masă și își scria în grabă rețeta.

– Roland este un băiat bun și frumos, spuse doctorul Lenoir, îl încurajăm, vă promit... Trebuie sperat, doamnă! Aveți mare nevoie de speranță.

– Oh! Da! făcu Thérèse din adâncul sufletului. Mare nevoie de speranță!

Doctorul Samuel își terminase rețeta. Cu un gest în care se afla vanitate și respect, i-o întinse doctorului Lenoir. Acesta citi rețeta și i-o dădu în apoi, spunând:

Apoi se apropie de cămin și își puse picioarele solid încălțate deasupra jarului aproape stins. Gestul ii servi ca odihnă și ca pretext să lase pe ascuns un ludovic dublu pe colțul poliței.

Nu vă așteptați niciodată de la astfel de oameni la o risipă exagerată. Pentru ei, risipa ar fi un jaf. Au o clientelă numeroasă!

Cu toate astea, în momentul când voia să se retragă, după ce s-a făcut că-și încălzește tălpile încălțărilor, doctorul Lenoir își odihni privirea pe o miniatură care atârna pe perete, la dreapta oglinzi sărăcăcioase, foarte deteriorate. Miniatura reprezenta un bărbat în haine de militar, cu epoleți de general.

Doctorul Lenoir puse un al doilea ludovic dublu lângă primul, și spuse:

– La revedere, doamnă. Iată-mă devenit unul dintre prietenii dumneavoastră. O să mă întorc.

Ieși. Se auzi coborând scara în grabă.

O urmă de roșeață urcă în obrajii bolnavei.

Samuel mormăi:

– Pictură romantică, Delacroix ăsta! Medicină romantică, Lenoir ăsta! Eugène Delacroix! Abel Lenoir! Și-au pus prenumele special ca să-și lungescă numele. Oameni la modă! În fața mea n-a îndrăznit să vă ceară nimic, dar ia zece franci de vizită. Eu am deja douăzeci de vizite a patru franci, și cheltuielile mele, cheltuieli mari, nu-mi permit... mă înțelegeți?

– Dacă mai e ceva aici, domnule, îl întrerupse Thérèse cu o oboseală de nespus, trebuie să fie pe cămin, acolo. Luați ce este și nu vă mai dați osteneala de a vă mai deranja.

Se întoarse pe pernă.

Fără prea mare speranță, doctorul Samuel porni spre cămin. Ochii i se îmblânziră, mângâietori, când văzu strălucirea celor două monede mari de aur.

– Ba da, dragă doamnă, spus el. Oh! Ba da, o să mă întorc. Nu sunt eu dintre aceia care își abandonează bolnavii sărmani. E puțin, dar mă mulțumesc cu-atât. Vedeți, zece franci vizita este un adevărat jaf! La revedere, scumpă doamnă. Trimiteți la farmacistul meu; nu la altul... Zece franci vizita! Pe cuvânt, e revoltător!

Vocea doctorului Samuel se pierdu în spatele ușii închise. Bolnava rămase singură. Timp de câteva minute tăcerea desăvârșită care domnea în cameră lăsa să se audă zgomotele de afară. Ziua era pe sfârșite;

orașul răsuna de zarvă; era seara de Lăsatul Secului. Străbătând murmurul neîncetat al miilor de strigăte ce învăluiau Parisul în petrecere, sunetul aspru al trompetelor carnavalului ajungea până acolo în valuri neașteptate.

După vreun sfert de ceas, bolnava se întoarse și se puse în sezut.

— Ce mai întârzie Roland al meu! murmură ea. Trebuie să fie trecut de orele patru. O să fie închis la notar!

Cu un efort ce-i smulse un suspin din cauza slăbiciunii, scoase de sub pernă un portofel din piele de Rusia, ale cărui înflorituri aurite, șterse, vorbeau prin bogăția lor cam lipsită de rafinament de o fabricație germană. Înainte de a-l deschide, scutură portofelul.

În ochii strălucind de febră se ivi o lacrimă, care se zvântă imediat.

În portofel se aflau douăzeci de bancnote de o mie de franci.

Bolnava le numără încet. Bietelete ei degete străvezii tremurau la atingerea hărtiei mătăsoase. Când apucă ultima bancnotă, le reluă una câte una invers, și numără încă o dată.

— Dumnezeu să ne aibă în pază! murmură ea.

Privirea i se lumină dintr-odată; strecură portofelul sub pătură și numele lui Roland îi reveni din nou pe buze.

Cineva urca treptele câte patru.

O ușă se deschise pe palier: nu era cea a vecinei care îi răspunse doctorului Lenoir.

— Asta ce mai e, derbedeule? întrebă o voce în același timp certăreață și mângâietoare.

— Este un Buridan, răspunse o altă voce. Ascunde-mi-l. Pricepi, dacă n-aș fi avut Buridanul ăsta, mi-aș fi pierdut mintile.

O voce veselă, o voce mândră; scumpa voce a adolescentului fericit să trăiască și grăbit să lupte.

O clipă mai târziu, ușa bolnavei se deschise iute, dar încetișor. Ultimele raze de soare luminau un Tânăr superb, frumos și îndrăzneț, cu față încadrată de un păr lung castaniu, înalt, cu ținută elegantă, fanfaron, modest, spiritual, naiv, bun și ironic, aşa cum o dovedea schimbările iuți ale fizionomiei sale: un bărbat Tânăr cu adevărat, lucru atât de rar la Paris, și care purta regește minunata mantie de pasiune, îndrăzneală și veselie, care poartă numele de tinerețe.

Mama sa îl adora nebunește; mama și multe altele.

Traversă încăperea din doi pași și, nici nu știu cum s-o spun, mișcările lui largi erau grațioase ca ale unui leu. Sărind, făcea mai puțin zgromot decât o fetiță care se străduiește să nu i se audă pașii mărunți.

Respectătorul - Bună seara, mamă, mamă scumpă, spuse el, îngenunchind imediat lângă pat, apăsând buzele sănătoase și roșii pe acele sărmane mâini atât de reci și de livide. Nu mă cerți, pentru că ești mai bună ca îngerii, dar am întârziat, nu-i aşa? Sărută-mă.

Își înălță fruntea până la buzele bolnavei, care zâmbi îndreptându-și, într-o singură privire, sufletul spre Dumnezeu. Sărutul fu lung și intens, un sărut de mamă.

- Ei bine, te înseli, mămico, în privința mea, reluă băiatul, al căruia ciudat prestigiul făcea fermecător și bărbătesc acest fel copilăresc de a vorbi, căci există oameni, știți, care, deși ridicoli, sunt întotdeauna considerați învingători, la fel cum Mitridate râdea de pești; am venit de la atelier în goană, dar l-am întâlnit pe doctorul Lenoir... Si, la naiba! Am vorbit despre tine, mamă scumpă... Si a trecut timpul!

- Și Buridan!... spuse bolnava cu jumătate de glas!

- Ia uitel spuse Roland, roșind și râzând. Ai auzit și tu de asta? Adevarat! Am un Buridan... propriul Buridan al maestrului care este vrăjitor și care a citit în ochii mei că o să mă îmbolnăvesc de moarte dacă n-o să pun măcar o dată pe umerii mei în iarna asta costumul celui mai frumos soldat dintr-o comedie care a uimit lumea!

Luă glasul răgușit pe care actorii îl foloseau pe atunci (și încă le place și azi, nefericiții!) și continuă aşa un timp, imitând intonația lui Bocage, zeul dramei romantice:

- Bine jucat, Margareta! Prima parte îți revine! Revanșa e a mea! Auzi strigătele mamelor? E regele Ludovic al X-lea, cel care își face intrarea în iubitul lui oraș Paris... Si Vivat Carta!

În depărtare răsunau trompetele carnavalului.

- Nebunul meu! Nebunul meu! murmură bolnava, trăgându-l spre ea cu drag. Când ești aici, nu mai sufăr!

- Așadar, am Buridanul stăpânului și permisiunea de a mă sluji de el, nu-i aşa, mamă scumpă? Doamna Marcellin va veni diseară cu lucrul ei, ca să-ți țină companie, iar eu, eu mă voi întoarce devreme. Sunt vesel, vezi tu, sunt fericit; doctorul Lenoir mi-a spus că o să te facă bine. Si asta e doctor, nu glumă! Tu nu-ți dai seama, mamă; toată lumea ne îndrăgește, mămicuța mea scumpă. Doctorul mi-a mai spus: „Roland, ai o mamă frumoasă și bună. Are nevoie de liniște, de speranță, de felicire...“ De ce oftezi? Liniștea depinde de tine, speranța o să ţi-o aduc eu, felicirea... La naiba! Felicirea o să vină când se va putea!

Thérèse îl strânse la piept încă o dată.

- Trebuie să-ți vorbesc, spuse ea.